СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXI. | Число 30. | Джерзи Сити, Н. Дж., понеділок, 5. лютого, 1923. | VOL. XXXI. | No. 30. | Jersey City, N. J., Monday, February 5, 1923. | THREE CENTS

ЗА 8 ДНІВ

КІНЧИТЬСЯ ЗБІРКА НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ!

Українські громади: Візьміться сейчас до діла, щоб виконати сей народній обовязок, який на Вас полягає! Поспішіться, аби до 12-ого лютого с. р. довершити 30,000-ний Фонд!

АМЕРИКА ТА АНГЛІЯ БЛИЗЬКІ ДО ЗГОДИ В СПРАВІ ДОВГІВ

ВАШІНГТОН, 2. лютого. — Американська комісія для сплати военних довгів відбула ряд конференцій з англійським амбасадором Ґедесом та уложила з ним плян склати англійського военного довгу, який після правдоподібности буде принятий обома урядами.

Після сього проекту, Англія малаби сейчас заплатити готівкою 4 міліони з верхом долярів, щоби її незаплачений довг виносив округлу суму 4 міліярдів 600 міліонів долярів. Отсей довг малаби вона сплачувати річними ратами, зростаючими з року на рік так, що першого року рата виносилаби 23 міліони долярів, а послідна рата, яка малаби бути плачена 62 роки від тепер, 175 міліонів долярів. При плаченню кождої рати Англія малаби також обовязок платити процент від остаючої несплаченої решти довгу; процент мавби виносити 3 процент піврічно до кінця 1832. року, а 3 і пів проценту піврічно опісля.

ЗІРВАННЄ КРАВЕЦЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

НЮ ЙОРК, 2. лютого. — Конференцію межи представниками кравців та підприемців зірвано вчора. Юнія сейчас доручила босам домаганне дати юнії відповідь найдальше до понеділка.

Переговори розбилися на домаганню юнії завести, зглядно задержати заплату від штуки; фабриканти на се ніяк не хочуть згодитиня.

В понеділок вечером відбудеться зібранне кравецької юнії, яке має рішити про страйк.

СЕНАТ ПОКІНЧИВ ДЕБАТУ НАД ФАРМЕРСЬКИМИ ЗАКОНАМИ

ВАШІНГТОН, 2. лютого. — Сенат покінчив нині справу фармерських кредитів, ухваливши проект Ленрута та Андерсона і відкидаючи всі другі.

Псіл яухваленого законопроекта, федеральний уряд мавби визначити не більше як 1 міліярд 320 міліонів долярів на позички для фармерів. Позички малиби бути розділені за посередництвом існуючих вже 12 земельних банків. Позички малиби бути уділювані на протяг від 6 місяців до 3 літ.

Проти сього проекту вело завзяту кампанію ряд фермерських організацій.

ЗРІСТ РЕВОЛЮЦІЇ В БРАЗИЛІЇ

ПАСО ДЕ ЛЬОЗ ЛІБРОС, Арґентина, 2. лютого. — В стейті Ріо Ґранде до Суль розгорілася революція проти уряду.

Межи війсками федерального та стейтового уряду та повстанцями прийшло до кровавих битв. Покищо трудно говорити про побіду котроїнебудь сторони.

ХОЧУТЬ МЕЖИНАРОДНОЇ БОРОТЬБИ ПРОТИ НАРКОТИКІВ

ВАШІНГТОН, 2. лютого. — Президент Гардинґ дістав ряд закликів в справі боротьби проти наркотиків. Ріжні товариства проектують межинародну кампанію проти подражнюючих средств. Межи проектами є проект скликання межинародної конференції для боротьби проти торговлі наркотиками.

АРЕШТОВАНО 2 ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО КЛЕНА

НЮ ЙОРК, 2. лютого. — Перед нюйорський міський суд поставлено двох членів місцевого Ку-Клукс-Клена. Кромі приналежности до сеї потайної організації, за яку ледво чи їх буде можна покарати, суд закидає їм ношенне при собі недозволеної зброї та пачкованне горівки.

СІМ ЛІТ БОРОВСЯ ПРОТИ ДЕПОРТАЦІЇ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па., 2. лютого. — Федеральний окружний суд розбирав важне для іміґрантів питанне депортації.

Позиваючим був один італійський іміґрант, Антоніо Тропелльо на імя. Позваним американський іміґраційний уряд. Трепоплльо приїхав до Злучених Держав в падолисті 1915. року, і іміґраційні власти сейчас признали його божевільним та зарядили його депортацію. З огляду на небезпеку від німецьких субмарин, однак, уряд дозволив йому покищо остати в Злучених Державах за кавцією (бондом). Доперва по скінченню війни, в цвітни 1919. року, іміґраційний уряд заприсягнув варант на його висилку до Італії. Тоді Тропелльо вніс до суду позов проти сього зарядження, спротивлючися депортації на тій основі, що уряд обовязаний відослати непідходячого іміґранта протягом 5 літ по його приїзді до Америки. Тепер суд признав, що іміґраційний закон справді та постановляє, і дозволив іміґрантови остатися в Злучених Державах. Однак, справа його ще не виграна зовсім, бо іміґраційний уряд вніс проти вироку спротив.

БОРОТЬБА ЗА ФАРМЕРСЬКІ КРЕДИТИ ЙДЕ ДАЛІ

ВАШИНҐТОН, 1. лютого. — Боротьба в сенаті за кредити для фармерів довела нині знов до лайливої дебати.

Сенатори обкидалися лайливими прізвищами та робили собі найріжнійші закиди. Один сенатор, ворожий фармерському бльокови, в своїй дебаті проти фармерського бльоку пішов так далеко, що облаяв другого сенатора большевиком.

РОЗПОВІДАЄ ПОЛІЦІЇ ТАЙНИ КУ-КЛАКС-КЛЕНА

НЮ ЙОРК, 1. лютого. — Джан Андерґров, аґент Федерального департаменту судівництва, зложив перед міським урядом поліції дуже важні зізнання про тайні церемонії та збори Ку-Клакс-Клена.

Свідок зізнавав на основі власних досвідів в організації, в котрій він був якийсь час членом.

ЛАВА ПРИСЯЖНИХ СУДДІВ ПРОСИТЬ О ВІДКЛИКАННЄ ПРОГИБІЦІЙНОГО ЗАКОНА

НЮ ЙОРК, 2. лютого. — Велика лав присяжних суддів, покликане стейтовим судом для поставлення в обжалованнє цілого ряду людий, обвинених за переступленнє прогибіційного закона, місто сповняти свій обовязок видала до суду заяву, що прогибіційний закон не має поважання серед населення краю, котре ним погорджає та не хоче його переведення в життє.

Скритикувавши остро прогибіцію, лава присяжних суддів закінчує закликом за знесеннєм прогибіційного закона.

СПІЛЬНИЙ ЗАЗИВ ДЕРЖАВ ДО КИТАЮ

ВАШИНҐТОН, 2. лютого. — Американський, англійський, француський та японський уряд вислали спільну ноту до китайського уряду, в котрій остерігають його перед незаплаченем своїх державних довгів.

ІНТЕРЕСНА СТАТИСТИКА

Останні статистичні обчислення виказують, що загальне число студентів в висших школах Польщі і занятних нею земель виносить 38,752 в чому 24 процент Жидів.

АПЕЛЬ ШВЕДСЬКИХ ЕПИСКОПІВ ДО ГАРДИНҐА

СТОКГОЛЬМ, Швеція, 2. лютого. — Шведські протестантські епископи видали спільний зазив до президента Гардинґа, в котрім просять його взяти участь в полагодженню теперішнього напруження в Европі.

ГОЛОД В РОСІЇ

Аґенти організації Нанзена доносять, що вигляди на гарний урожай не здійснились; на одній тільки Україні голодує понад міліон людей, а на Поволжі урожай дав дефіциту в міліон тони. В цих областях населення забезпечене харчами на 2 або 3 місяці. В дуже важкому становищі перебувають служачі державних підприємств, які дуже неакуратно одержують платню і мають малі харчові пайки.

ЗАВАДЖАЄ ЇМ ФЕДАК

„Ґазета Поранна" приносить доноцщиньку новинку п. з. „Стефан Федак брика в вєнзєню", в якій подає дотичним властям до відома, що Федакови, мовляв „занадто добре служить львівське повітря", коли він находить ще в собі енерґію на управу атлетичного спорту з товаришем недолі Марковським.

МОСКВА НЕ ХОЧЕ ПІДПИСАТИ УГОДИ ПРО КОНСТАНТИНОПОЛЬ

ЛОЗАНА, 1. лютого. — Московські делегати на близькосхідну конференцію заявили нині, що вони не підпишуть умови про Дарданелі.

Голова московської делегації Чічерін зажадав, щоби конференція наново почала дебати над справою посідання Дарданелів.

В СПРАВАХ ЕМІҐРАЦІЇ

Польський еміґраційний уряд подає до публичного відома, що усі ті, що одержали віза на виїзд до Америки, ще в 1920 р., а до тепер з них не користали, оскільки хочуть виїхати мусять постаратися о новий пашпорт. Рівночасно візи видані на виїзд до Арґентини, Бразилії, Куби і инших південно-американськоь країв не будуть від тепер заміновані на візи до Злучених Держав.

ВУГЛЕВИЙ СТРАЙК ПРИЧИНОЮ НЕДОСТАЧІ ВУГЛЯ

НЮ ЙОРК, 1. лютого. — Голова комітету східно-американських зелізниць заявив в своїм звіти перед міським урядом здоровля, що за недостачу вугля по містах східного побережа Америки не винуваті зелізниці, але вуглевий страйк.

ВЕЛИКІ УСПІХИ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ХОРУ В МЕКСИКО

Український Національний Хор під проводом О. Кошиця виїхав був 9-ого грудня 1922 до Мексіка, де був до 25-ого січня 1923 року. Був Хор в столиці, міста Мексико, у Вера Круз і в богато инших містах.

Всюди витали Мексиканці наших співаків дуже сердечно і з великим ентузіязмом. На зелізничих двірцях зустрічали Мексиканці і Мексиканки наш Хор овацийно і засипали їх цвітами. Також уладжували їм овації в місті і на представленнях. Уладжувано для Хору прогульки і приняття, на які були представники Мексиканського Уряду, котрі також дуже сердечно витали соловіїв з далекої України.

Концерти У. Н. Хору увінчалися в Мексико небувалим успіхом. Кождого дня в кождому місті салі, де були концерти, були битком набиті. Тисячі народу відходило без білетів. В столиці співав У. Н. Хор. 25-го грудня м. р. в Стадіюм, де попереднього дня була боротьба биків. Там було сорок тисяч публики а збору мав Рабінов до $60.000.00. До столиці вернувся Хор другий раз і дав там два концерти 6 і 9 січня с. р. Потім виступав в Вера Круз і в инших містах. Всюди був великий успіх артистичний і фінансовий. Кажуть, що М. Рабінов направив в Мексико недобори, які мав на Заході в Злучених Держав.

Дня 26 січня с. р. вернувся Хор до Злучених Держав. Перший виступ в Америці був в Сан Антоніо, в Тексас, а другий в Кензас Сиќі, Кензаз. Там привитали їх Українці. Дня 4. с. м. відбувся концерт У. Н. Хору в Шікаґо. Відтам зачинається поїздка на Схід.

В Ню Йорку буде У. Н. Хор з початком марта. Перший концерт в Гіподромі дня 4-го марта.

МАЙНЕРИ В РУРЩИНІ ВИХОДЯТЬ НА СТРАЙК

ЗАТЕ СТРАЙК ЗАЛІЗНИЧНИКІВ ЗЛОМАНИЙ.

ДІСЕЛЬДОРФ, 3. лютого. — Німецькі зелізничі робітники на загал послухали зазиву французького уряду вертати до роботи всюди, де лишень вони не стикаються з французькими жовнірами. Поворот зелізничників значно поправив положенне французької армії в окрузі Рур.

З другої сторони, однак, німецькі майнери Рурщини вийшли на страйк, як лишень французьки уряд проголосив свій указ про заборону вивозу вугля та коксу в Німеччину.

ПОГОЛОСКИ ПРО ЗУСИЛЛЯ НАВЯЗАТИ ПЕРЕГОВОРИ МЕЖИ ФРАНЦІЄЮ ТА НІМЕЧЧИНОЮ

БЕРЛІН, 2. лютого. — В політичних кругах зробило велике враженне виїзд німецького міліярдера Стінеса на переговори з французькими промисловцями.

Загально сподіються, що на їх конференції будуть говорити не лишень про доставу вугля для Німеччини, але й про якесь полагодженне французько-німецького непорозуміння.

ЧУТКИ ПРО НІМЕЦЬКІ ПРИГОТОВАННЯ ДО ВІЙНИ

ГАҐА, 3. лютого. — По Голяндії кружляють уперто чутки про запопадливі німецькі приготовання до війни.

Ряд німецьких робітників, які колись поробили в Голяндії контракти на проїзд на роботу, пишуть тепер, що вони належуть до краєвого ополчення та не можуть дістати дозволу на виїзд з краю.

Звертає на себе увагу також факт, що великі німецькі залізні фабрик ивисилають велику силу заліза та міди до Голяндії та Данцига, як кажуть, на виріб амуниції.

НОВА ІТАЛІЯНСЬКА ВІЙНА В ТРИПОЛІС

РИМ, 2. лютого. — В італійській кольонії в Африці, Триполіс, вибухло знова повстаннє ворожих Італії Арабів.

Італія мусіла вислати туди велику силу війска, котре вже звело з повстанцями кілька кровавих битв. Італійські війска були побідними. В боях погибла велика маса Арабів. Араби стратили також всі свої найкращі оборонні позиції.

ТУРКИ ПРЕДКЛАДАЮТЬ АЛІЯНТАМ СВОЇХ 30 ТОЧОК

ЛОЗАНА, 2. лютого. — Турецькі представники на близькосхідну конференцію предложили нині аліянтам ноту, в котрій вичисляють 30 точок, в котрих вони не годяться з аліянтами.

Мимо сього на конференції слідно мирний настрій.

БОЛЬШЕВИКИ ХВАЛЯТЬСЯ ВІДКРИТТЄМ ПРОТИ-СОВЄТСЬКОЇ ЗМОВИ

МОСКВА, 2. лютого. — Большевицька політична поліція (що була зорґанізована на місце „чрезвичайок") відкрила в Одесі великий протибольшевицький заговір, в котрому були вмішані ріжні офіцири з армії Вранґля та прихильники Петлюри. Мали вони стояти в порозумінню з ромунським та французьким военним міністерством.

Большевицькі ґазети в Москві вважають сю подію за дуже замітну для ромунсько-російських відносин. Вони мають бути доказом, що сі відносини не дуже то поправилися, як се говорять деякі заграничні ґазети.

МОСКВА ПОЧИНАЄ ВІЙНУ ПРОТИ ФАШИЗМУ

МОСКВА, 2. лютого. — Комуністичний інтернаціонал та комуністичні промислові юнії видали заклик до італійських робітників вести безпощадну боротьбу проти фашизму.

ВИЇЗД ГОЛОВИ АРА ДО РОСІЇ

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 2. лютого. — Полковник Вілієм Ґаскел, голова Американської Ратункової Адміністрації, що вела ратункову акцію проти голоду в Росії та на Україні, виїхав до Москви на конференцію з представниками Червоного Хреста. Предметом нарад має бути допомога для грецьких втікачів з Малої Азії.

АНҐЛІЙСЬКА ПРЕСА ГОВОРИТЬ ПРО ФРАНЦІЮ ЯК ПРО ВОРОГА

ЛОНДОН, 2. лютого. — Майже всі тижневі ґазети в своїх тижневих оглядах політичних подій в Европі говорять про Францію як про ворога Анґлії.

АЙРИСЬКІ РЕПУБЛИКАНЦІ ДАЛЬШЕ ПАЛЯТЬ

ДАБЛИН, 2. лютого. — Паленне дворів та палат Анґлійців та прихильників тимчасового айриського уряду в Ірляндії ведеться далі. — Де Валера видав публичну заяву, що його прихильники ніколи не згодяться на якунебудь приналежність до Анґлії та що будуть вести боротьбу так довго, поки не здобудуть повної самостійности.

ВИЙШЛА З ДРУКУ ДАВНО ОЧІКУВАНА

НОВА РАХУНКОВА КНИЖОЧКА

з інформаціями в українській мові з додатком других цікавих відомостий

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.

Замовлення посилайте разом з грішми на адресу:

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА	
Three cents the copy.		Поодинокое число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 428 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За зворошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЗАХОДИ ГАЛИЦЬКОГО УРЯДУ У СПРАВІ ОСТАННІХ ПОДІЙ У КРАЮ.

Нотою з 2. січня с. р. предложив галицький уряд головним державам Антанти звідомленне про політичні (карні) процеси з останнього часу у Східній Галичині як дальший доказ, що Польща, як військовий окупант безнастанно продовжує режім гнету й терору супроти українського народу.

Відтак нотою з 5. січня с. р. предложено четверте з ряду звідомленне тим самим головним державам Антанти про способи насильного переведення польської рекрутації у Східній Галичині та поновлено домагання Української Національної Ради у Львові, щоб головні держави Антанти в найкоротшім часі заборонили Польщі переводити якінебудь рекрутаційні акти на території Східної Галичини, як також, щоб унеimportant безправно переведену рекрутацію у грудні 1922, та негайно приступили до вирішення державного становища Східної Галичини.

НЕ ПРОПУСКАТИ НАГОДИ!

Місяць лютий се послідний місяць нагоди для приступлення до Українського Народного Союза без коштів вступного.

Члени Українського Народного Союза, котрі розуміють, що в єдности сила, та що добро кождого члена вимагає того, аби організація була як найсильнійша числом членів та маєтком, і котрі з тою думкою на оці приєднюють членів, повинні власне в сьому місяцю доложити своїх старань добрати як найбільше нових членів до нашої Організації.

Не пропускаймо ніякої нагоди, аби поагітувати за найсильнійшою, найбогатшою, найчисленнійшою українською запомоговою організацією в Америці, за Українським Народним Союзом.

Даймо кождому Українцеви та кождій Українці в Америці нагоду пізнати користи з приступлення до сеї Організації.

Сповняючи сей обовязок супроти своєї Організації, попираємо рівночасно як найкраще власний інтерес.

Не даймо місяцеви лютому пролетіти без користи для Організації, для нашого народа, для себе.

Приєднуймо членів до Українського Народного Союза!

ЩЕ ТА СКАНДАЛЬНА СПРАВА.

Національний Комітет Діточої Праці в своїй послідній заяві кидає ще дещо нового світла на сю чорну пляму на чести Злучених Держав.

Заява звязує тісно працю дітий з бавовняними фабриками. Де в місті найбільше бавовняних пряділень, там розмірно найбільше дітий працює по фабриках. Найгіршим в тім згляді грішником є місто Вунсакет, в стейті Ровд Айленд. Другим злочинцем місто Фол Ривер, в стейті Месечузетсі. Далі йдуть в непочеснім ряді міста: Патакет, Ровд Айленд; Ню Бедфорд, Месечузетс; та Лоренс Месечузетс.

Коли згадане товариство оголосило було кілька місяців тому подібну заяву про звязь межи діточою працею та фабриками бавовни, фабриканти запротестували проти такої думки як неслушно кривдячої для бавовняного промислу. Тепер Комітет Діточої Праці не лишень що не відкликує або обмежує своєї попередної заяви, але й підтверджує її урядовими даними. З цифрами федерального бюра для переписи населення в руках показує Комітет, що на 3,133 дітий від 10 до 15 літ в місті Ню Бедфорді, Месечузетс, 1,296 дітий працювало у бавовняних фабриках; що на 2,660 дітий в тому віці в Фол Ривері 1,775 дітий працює в бавовняних фабриках.

Про звязь межи бавовняним промислом та діточою фабричною працею засвідчує також по части порівнанне числа діточих фабричних робітників в новоанглійських містах з числом фабричних діточих робітників по найбільших містах Америки. Показується, що згадані в горі міста Нової Англії, мають разом 17 процент всеї занятої по фабриках дітвори, тоді як місто Бостон має 6 процент, Шікаґо 7 проценти, а Клівленд 3 процент.

Коли упритомнити собі шкідливість волокон бавовни для діточих легень, тоді зрозуміємо корисність агітації Комітету Діточої Праці за заведенням по всіх Злучених Державах одностайного закона, забороняючого вживанне недоліткік у фабриці.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ:---

ХВИЛЯ ЗОВЕ НАС СПОВНИТИ І ТЕПЕР НАШ ГРОМАДСЬКИЙ ОБОВЯЗОК ДЛЯ НАШОГО СТАРОГО КРАЮ, ЩО ВЕДЕ ТЯЖКУ БОРОТЬБУ ПРОТИ ЛЯЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ!

ТОЖ ЗБЕРІМСЯ СЕЙЧАС НА РАДУ ТА ПОСТАНОВІМ ТАКУ ПОМІЧ, ЯКУ ТІЛЬКИ МОЖЕМО ДАТИ, АБИ ДО 12-ОГО ЛЮТОГО, 1923, ДОВЕРШИТИ 30,000-ИЙ ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ!

ВСІ ВРАЗ, ВСЕ ВПЕРЕД, В ЄДНОСТИ ПОБІДИМО!

Др. Я. Підляшецький.

ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

Польська окупаційна влада перевела у Східній Галичині з кінцем 1922 р. цілий ряд політичних процесів.

Вони розкрили перед світом з одної сторони образ насильств польської окупації над населенням Східної Галичини, щоб проти його волі і постанов міждержавних договорів інкорпорувати Східну Галичину до Польщі, а з другої сторони виказали рішучу постанову та непохитну волю населення Східної Галичини не терпіти довше гнету і террору польської окупації та пожертвованнєм життя а навіть особистої свободи паралізувати їх посягання на Східну Галичину.

Тому належить приглянутися блище тим політичним процесам.

1) Дня 18. XI. 1922 закінчився політичний процес проти українського студента і старшини галицької армії Стефана Федака і 12 його товаришів також українських студентів.

Польський акт обжаловання закинув передовсім Федакови атентат на бувшого начальника польської держави Йосифа Пілсудського а побіч сего також атентат проти польського львівського воєводи Ґрабовського, та державну зраду.

Прочих 12 товаришів Федака обжаловала польська окупаційна влада о співучасть в атентаті на Пілсудського та о державну зраду.

Поляки дуже добре знали, що вчинок Федака не був звернений проти Пілсудського, лиш проти проти Ґрабовського, як репрезентанта окупаційного режіму у Східній Галичині, але їм розходилося о те, щоби представити перед світом вчинок Федака **як діло анархіста, а не як чин сина українського народу східної Галичини, доведеного до розпуки, що Польща екстермінує для своїх імперіялістичних посягань на Східну Галичину.**

Польська окупаційна влада знала, що судова розправа розкриє дійсний стан відносин у Східній Галичині і тому то вона більше як рік зволікала з переведенням сього процесу. Стефан Федак допустився атентату єще дня 25. IX. 1921 р., а польські власти відважились перевести розправу щойно в часі від 25. X. 1922, до 18. XI. 1922 р.

До сеї оборони зголосилося 80 українських адвокатів, зпоміж котрих польська влада арештувала шість адвокатів а між ними д-ра Володимира Загайкевича, головного оборонця Стефана Федака.

Розправу провадив польський суд присяжних у Львові.

Зараз на початку розправи заявили усі обжаловані, що польський суд не має права їх судити, бо вони є горожанами Східної Галичини та допустилися закинених їм вчинків на тій території. Відтак Стефан Федак представляє мотиви свого вчинку ось так:

Від часу коли Польща при помочі армії Галера 1919 заняла мілітарно Східну Галичину, аж до нинішного дня допускаєсь польська окупаційна влада безупинно нечуваних насильств над населенням Східної Галичини.

Вона **мордує** Українців без суду як прим. о. Нижанковського в Стрию, о. Подляшецького в Монастирисках та інж. Мартинця і т. д., **арештує й інтернує** тисячі Українців. Арештованих змушує польське військо, як се було прим. на Гуцульщині **бити головами об мури аж до крови, а відтак ловити свою власну кров у шапки і пити її на здоровля „України".** По т. зв. „таборах смерти" себто інтернованих умирає в наслідок побоїв, голоду й холоду і хоріб денно 50—100 людей. Контролі міжнародного Червоного Хреста польська влада до таборів не впускає. Вона арештує найповажнійших Українців, як прим. о. д-ра Юрика, папського шамбеляна п. Кочкуду, катехита в Перемишлянах, лікаря д-ра Петра Петрущевича, адвоката д-ра Ваня і о. Глібовицького, обжаловує їх о найстрашнійші каригідні вчинки, держить їх місяцями в вязницях а відтак по тяжких муках їх увільняє. Замість відбудови Східної Галичини, знищеної світовою війною, польська окупаційна влада експльоатує край для Польщі, а населенне мешкає дальше в землянках.

Польська окупація знесла на львівськім університеті українські катедри і доцентури, які істнували до польської окупації, а українських професорів і студентів викинула на бруки. Тому Українці зорганізували український тайний університет з усіма факультетами. 54 професорами та поверх 1200 студентами. Кошти удержання того університету покриваеться в сей спосіб, що українські студенти поділивши Львів і Східну Галичину на райони ходять від хати хати і жебрають по 1 літрови збіжа. В цей спосіб зібрано 55 міліонів польських марок.

Та польська окупаційна влада почала нагінку і на професорів і на студентів.

Тому мусять відбуватися виклади університету кождого дня в іншим льокалю.

Польська окупаційна влада заборонила навіть курси анальфабетів, конфіскує пресу, викинула українських урядовців з посад, а економічні товариства спиняє в їх розвитку, щоб українській суспільности не дати спромоги до життя.

Надто стягають польські органи з горожан Східної Галичини ріжного рода податки і данини, накладають на села великі контрибуції, реквірують усе, що попаде під руки, та перевели у Східній Галичині неначе в якійсь африканській кольонії — кольонізацію польським елементом, спровадженим зі Заходу. Адміністраційна власть підпорядкувалася польським боєвим організаціям.

Дня 25. IX. 1921 устроїла Польща т. зв. „Тарґі Всходнє" у Львові, щоб світови показати як то вона несе культуру на Схід, та щоби закрити цим способом дійсний стан.

Щоб світови отворити очі та показати, що Польща винищує всіми можливими способами населенне Східної Галичини та переводить рівночасно такі анексійні акти як поділ Східної Галичини на воєвідства — стріляв головний обжалований до польського воєводи Ґрабовського як репрезентанта цего режіму. До Пілсудського він не стріляв і немав наміру до него стріляти.

Так виправдував Стефан Федак свій вчинок. Всі предложені обороною докази польський суд відкинув. Але розправа проте виказала повну нестійність закидів піднесених актом обжаловання. Виказалося, що найдений у обжалованих плян поділу на райони се не якийсь мілітарний плян, а звичайний собі плян збірки датків на тайний український університет у Львові, а такі організації, як прим. „Комітет Української Молодіжи", се нічого иншого, як одна із студентських організацій, які є в кождій культурній державі.

Оборонці зажадали переслухання польського провокатора Якова Дішбайна, на котрого зізнаннях спирався акт обжаловання, але польський суд покликав місто него якогось Богу духа винного робітника того імени. Та коли оборонці дальше обстоювали своє жаданне тоді заявив польський суд, що „правдивий" Яків Фішбайн виїхав за границю.

З розправи проти Федака і тов. довідуємося також, що у Східній Галичині має істнувати якась тайна організація „Воля", що вона має бути дуже поширена по Галичині і має мати ціль ударемнити польський „пуч" у Східній Галичині по вирішенню східно-галицької справи в некорисіть Поляків, як це свого часу зробив ґен. Желіґовський на Виленщині.

Загально кажучи розправа проти Федака і тов. виказала під політичним оглядом таке некорисне свідоцтво для Польщі, що польський прокуратор уважав за потрібне виголосити свою промову в обороні Польщі.

А запавший вирок польського суду засуджує Федака на 6 літ тяжкої вязниці, — елімінуючи закид атентату на особу Пілсудського, 5 його товаришів одержує кари від 1 і пів року до 2 і пів, а 7 остає звільненими.

2) Дня 9. XI. 1922 р. відбувався у Львові карний процес проти полковника Галицької Армії Володимира Федоровича, який кілька місяців тому назад вернув з Чехословацької Републики до Східної Галичини за намовою польського посла у Чехословацькій Републиці.

Йому закинула польська окупаційна влада головно те, що в 1918 р. в часі істнування Галицької держави згинули з його вини 2 польські старшини Ґалата і Мелецкі. Та в часі розправи виказується, що Ґалата погиб підчас боїв між українськими і польськими військами, які відбулися дня 18. XI. 1918 р. під Микулинцями. А сталося це в сей спосіб. Польський відділ, до якого належав Ґалата, окружили українські війска. Тоді заявили Поляки, що вони „піддаються". Коли Українці зближилися, обкидали їх Поляки ручними гранатами, а надто отворили до них огонь з машинових крісів. Прийшло до нового наступу українських війск підчас якого згинув Ґалата.

Що до поручника Мелецкого, то казав його розстріляти український військовий суд по переведенню правильної розправи судової передівсім за те, що його відділ реквіруючи в Тернопільщині у селян корови, убив при тому 5 українських селянок і одного українського міліціянта, якому вбито в уста баґнет.

Однак полковник Федорович не брав участи в згаданім бою, ані не належав до вище згаданого суду. Мимо цего узнав його польський суд винним і видав драконський вирок, на підставі якого засуджено полк. Федоровича на кару смерти, замінюючи її в дорозі ласки на 15 літ тяжкої вязниці.

3) Дня 12. X. відбувся наглий суд в Стрию проти Михайла Стефанова, селянина з Дашави.

Йому закинено, що дня 26. VIII. 1921 р. убив Гната Антонова в Підгірцях, якого польська окупаційна влада установила війтом в тім селі.

Це твердженне обжаловання полягає на тім, що таке мав чути свідок Едвард Козак від якогось Дакуна, чи Бігуна „мнимого гершта українських боївок".

Хоч сей факт сам про себе є одним з ярких доказів, як легко фабрикує польська окупаційна влада наглі суди, то ще важнійшим є те, як польський суд переводить таку розправу.

Оборонці Стефанова домагалися тригодинної перерви розправи, щоб переглянути акти та порозумітися з обжалованим, та польський суд це внесенне відкинув і зарядив 10 мін. перерву розправи.

Протест оборонців, що розправа не явна, як це приписує закон, полагоджує польський суд в цей спосіб, що впускає на салю тільки поліційних агентів.

Та обороні удалося доказати недопустимість наглого суду в тім випадку, задля чого суд признав себе некомпетентним і передав справу звичайному судови.

4) В днях від 9. XI. — 11. XI. 1922 р. відбувся в Чорткові наглий суд проти Стефана Мельничука, 2) Петра Шеремети, 3) Ярослава Панасюка, 4) Івана Гуцуляка, 5) Михайла Беника, 6) о. Михайла Дмитерка, 7) Федора Загородного, 8) Андрія Панькова, і 9) Михайла Серґієва, мимо того, що наглі суди не були оголошені в спосіб законом приписаний (§ 431 процедури карної).

Їм закинув акт обжаловання зорганізованне і належанне до партизанського відділу, що поклав собі за ціль викликати у Східній Галичині повстанне проти польської окупаційної влади, як також що вони убили Антона Березовського, кандидата до варшавського сойму, так як Українці постановили сі неправно розписані вибори зовсім збойкотувати.

Присуд видано по приписам наглого суду, хоч поступованне тревало від 7. XI. до 11. XI. — 4 дні а закон виразно постановляє що нагле поступованне не може довше тривати, як три дні, (§ 439).

Мельничука і Шеремету засуджено на кару смерти через розстрілянне. Прочі обвинені одержали кари від 5—6 літ тяжкої вязниці, о. Дмитерка звільнено. Того самого дня т. є. 11. XI. 1922 о год. 3. пополудні розстріляно Мильничука і Шеремету.

Окликами: „Най жиє народ, най жиє Україна! Стріляй!, покінчили вони — бувші старшини Галицької Армії — своє життя.

5) Дня 21. XI. 1922 р. станули перед наглим судом в Стрию студенти учительської семинарії в Долині: Гриць Янчур, Іван Яросевич, Михайло Бардиш і Ілько Кобрин.

Їх обжаловано за се, що вони мали виконати атентат на поставленого Поляками кандидата до польського сойму Ілька Матійчина, ранивши його револьверовою кулею в живіт.

По переведеній розправі видано присуд, яким засуджено 21-літного Гриця Янчуру на 20 літ тяжкої вязниці, 17-літного Івана Яросевича на 6 літ тяжкої вязниці, 23-літного Юрка чи Ілька Кобрина на 10 літ тяжкої вязниці, а Михайла Бардиша звільнено.

6) В днях 25. і 26. XI. 1922 р. відбувся в Золочеві наглий суд над українським селянином Василем Ґуралевичом.

Після акту обжаловання мав він бути учасником узброеного повстанського військового відділу, який дня 15. X. 1922 р. напав на двір в Яцківцях, зборівського повіту. Польська поліція найшла навіть свідків, які бачили Ґуралевича в критичний час, узброеного на сивім кони, хоч Ґуралевич, як репатріянт вернув щойно дня 18. X. 1922 з полону. Та обороні удалося виказати суперечність в зізнаннях свідків а через се наглий суд узнав себе некомпетентним і передав справу звичайному судови.

Ось так урятовано життя невинного чоловіка, а чета польського війска відійшла з під судового будинку не діждавшися екзекуції.

7) В часі від 27. до 29. XI. 1922 р. відбувся наглий суд у Львові проти двох малолітних учеників реальної школи Романа Луцейка і Василя Крупи.

Їх обвинувачено о те, що вони дня 13. XI. 1922 мали убити вистрілами з револьверу предсідника польської виборчої комісії в Любичі Королівській, повіт Рава Руська, Михайла Ланового, до якого то вчинку мав признатися на поліції обвинений Крупа, подаючи як співвинного Луцейка.

Та при розправі заявляють оба обвинені, що вони до ніякої вини не почуваються. Вправді подає обвинений Крупа, що він „признався" був до вчинку, якого не поповнив, але він зробив се лиш тому, щоб увільнити себе від дальших побоїв і тортур зі сторони польської поліції.

Дальше зізнав Крупа, що аспірант польської поліції Бялас бив його полицею по голові і по плечах так, що аж палиця переломилася. Відтак покладено його роздягненого до нага, овиненого в мокре простирало і бито биківцем аж до втрати притомности. Відтак виведено його о год. 10. в ночі до недалекого ліса, де його бито аж до утрати притомности. Останні слова, які він чув були: „беґній пан по воден". Надто Крупі і Луцейкови запихано шпильки за ніхті і пхано їх голови в горячу піч, щоб вимусити зізнання.

Щоб увільнитися від тих тортур рішився Крупа признавати все, що польська поліція бажала. Він вияснює це на розсправі та заявляє, що він закиненого йому вчинку не поповнив. Ті зізнання Крупи потвердила мати його, яка була свідком побоїв так Крупи як і Луцейка.

Оборона предложила доказ на те, що зізнання зістали вимушені та суд польський, який судив Крупу і Луцейка, та на яких навіть ще підчас розправи були сліди тяжкого побиття, внески оборони відкинув.

Оборона представила тоді дальші докази, щоб виказати „алібі" обох обвинених, але й се для польського суду „обоєнтне" і він видає присуд, на підставі якого Крупу і Луцейка засуджує на кару смерти.

Дня 30. XI. 1922. о год. 1.45 попол. виконано присуд.

Крупа і Луцейко не дали собі завязати очей а сконали з окликом „Стріляйте кати! Хай живе Україна!"

Отсих кілька політичних процесів є одним з многих доказів:

1) що Польща продовжує у Східній Галичині режім гнету і терору та хапається навіть таких способів, як розстріли, щоб вдержатися при владі;

2) що Польща фальшиво інформує культурний світ про відносини у Східній Галичині, про настрій і волю населення;

3) що населення Східної Галичини з польською окупацією ніколи не погодиться та рішилось боронитися проти сего всякими можливими способами;

4) що населення Східної Галичини хоче державної самостійности і її не зречеся навіть тоді, коли за це карається смертю;

5) що у Східній Галичині буде спокій щойно тоді, коли польську окупацію усунеться, а Східна Галичина буде визнана незалежною державою свобідних народів.

О. ОЛЕСЬ.

Народився О. Олесь (Олександер Кандиба) 23. листопада 1878 р. в місточку Білополі, сумського пов., на Харківщині. Батьки його були заможні міщане. У своїх діточих літах часто перебував Олесь у свого діда по матері, на селі в Лебединськім повіті, де його дід мав в аренді більший панський маєток. Розговірною мовою в хаті батьків і діда була мова українська. Олесь змалку говорив по українськи й запізнався на селі з народніми піснями і звичаями. „Кобзар" Шевченка знав добре вже в одинайцятім році життя і вже тоді почав писати вірші.

По скінченню хліборобської школи вступив Олесь до ветеринарного інституту в Харкові. І тут він не покидав віршувати, але серіозно почав до серіозно почав до сього ставитись щойно в 1903. р. під впливом свята відкриття памятника Котляревського в Полтаві, де зустрівся з українськими письменниками. З сього моменту начинається властива літературно-поетична творчість Олеся, як українського поета. — роком 1903 датовані перші його друковані поезії.

Перша книжка його віршів п. з. „З журбою радість обнялась" вийшла в 1907. році, відтак мало не кождого року випускав Олесь нові книжки своїх творів. До війни вийшло 4 книжки, деякі в новім виданню.

Поетична творчість Олеся з часу революції 1917—1918 р. увійшла в 5-ту й частинно в 6-ту книжку його творів, а за кордоном, куди Олесь виїхав у 1919 р., випустив Олесь дальші дві книги своїх творів: Чужиною I. часть і „Перезва", I. часть Постійно тепер перебуває в Берліні.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

АМЕРИКАНСЬКІ ВИДАННЯ:
Календар Українського Н. Союза - 50 цнт
КРАЄВІ ВИДАННЯ:
Календар „Будяка" - - - 25 цнт.
Календар „Просвіти" вже вичерпаний.
Замовлення висилайте враз з грішми на адресу:
"SVOBODA" 83 Grand St. JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ, ЦЕРКВИ, ТОВАРИСТВА І КОМІТЕТИ ТА ВСЕ СВІДОМЕ УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО!

Фонд Негайної Допомоги вже кінчиться. Доложіть своїх трудів і підіпріть громадно ту так важну збірку! Подбайте, щоби в списах жертводавців видніло Ваше власне імя та імя Вашої громади на відповіднім місці! Списи жертводавців — це списи українських жовнірів в Америці. Коли Ви ще не вписані до лісти українських жовнірів-борців, так впишіться і то зараз, виповняючи ще сьогодня ту картку та висилаючи її враз грішми на адресу:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,
411 Southern Building, Washington, D. C.

П. Т. З отсею карткою посилаю на Ваші руки суму $..................

словами .... долярів, на Фонд Негайної Допомоги Рідному Краєви. Гроші ті мають бути вжиті Галицьким Урядом, якого головою є Др. Евген Петрушевич, на боротьбу о визволення Галичини з під ляцького наїзду. Посвідку прошу мені прислати на таку адресу:

....

....

....

ДОПОМОГА ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ШКІЛЬНОЇ МОЛОДЕЖИ В ЕВРОПІ

Віче Т-ва Укр. Молодежи в Нюарку.

Н неділю пополудні 28. січня с. р. заходом новозорганізованого Т-ва Укр. Молодежи, в салі Укр. Роб. Дому на Бікон вул. відбулося поважне віче в справі несення матеріяльної допомоги українському студентству в Европі. Віче відбулось примірно, і хотяй падав великий сніг, публика прибула в поважнім числі.

Д. Н. Ковалевич, предсідатель віча, отворив збори, пояснюючи присутним ціль віча. У своїй вступній промові завважив факт, що між присутними нюарська молодіж так мало зарепрезентована, тимпаче, що се віче є скликане молодіжжу. В тім місці д. Ковалевич висказав остру нагану тій молодіжі, яка крім танців нічим другим не інтересується... Де є та виполітирована молодіж, котра в тім самім домі вчера на бали так гопки витинала? — закінчив.

На першого бесідника покликав предсідатель д-ра Л. Цегельського. Бесідник у своїй промові представив присутним всі недостачі нашого народа через брак більшого числа інтелігенції. Підносив вагу виховання нової інтеліґенції, яка має заповняти проріджені ряди старих борців. Згадав, що в самій Галичині потреба щонайменше 50.000 образованих людий, щоби можна зорґанізувати свою державу. Надмінив, що польська школа в Галичині нового покоління в українськім дусі не виховає. Тому обвязком американських Українців є піддержувати всіма силами укр. шкільництво в Европі. Помагати всім студіюючим студентам без огляду на їхні політичні переконання. При кінці своєї промови др. Цегельський прочитав відозву 60 галицьких студентів, які звертаються до амер. Українців о допомогу.

Слідуючим бесідником був представник нюйорського Т-ва Укр. Молодіжи д. Осип Білоґан. Бесідник, маючи за собою досвід студента і стрільця, переповів ту великанську ролю, яку студентство відограло у відродженню України і здобуттю державности. Він підніс факт, що завдяки пожертвованню молодіжи наша нація відродилась — стала модерною нацією. Тут згадав трійцю Ташкевича, кружок Франка; аґітацію і орґанізовання селянства, літературна діяльність, а вкінці участь студентства у війні. І власне через війну студентство найбільше потерпіло. Їх недоля розсіяла по всіх краях. Одні у злиднях учаться, другі шукають куска хліба, а в ріднім краю їх переслідують неначе яких злочинців. Але мимо всего того українські студенти й в такім часі багато зробили для свого народу, що другі ніколи такого не докажуть. Тай такому студентству нашим святим обовязком є прийти з допомогою. Нюйорське Т-во Української Молодіжи зрозуміло вагу такої допомоги, і в тім напрямі повело свою діяльність. За два роки се Т-во зібрало і вислало в Европу поверх $4,000,00. Також д. Білоґан відкликується до всеї української молодіжи в Америці, щоби орґанізувались в подібні Т-ва. Він висказав свою радість, що нюарська молодіж зорґанізувалась і почала просвітну і гуманітарну діяльність. Відтак завізвав нюарське громадянство, щоби піддержали гідні змагання сього Т-ва, так як Нюйорчани піддержують своє товариство.

При кінці відбулась збірка, яка принесла округло $40.00, включаючи дрібну колекту в сумі $8.50. Більшу суму жертвували слідуючі добродії: Н. Кисіль $3.00; по $1.00: Р. Кузьма, М. Шкільний, Л. Горман, М. Яцентий, Й. Куйбіда, І. Левенець, І. Маньковський, Т. Юревич, М. Бойчук, Г. Гриньчишин, Н. Тарнавський, Т. Пиш, Є. Пашків, Анна Сумик, З. Літовинський, Гр. Сурович, І. Корчук, А. Дідилівський, В. Бараницький, Г. Штебень, Д. Іваськів і Ю. Юска; по 50 ц.: В. Соломяк, Анна Білас і С. Чорненький; М. Костра декляр. $5.00.

Крім сеї збірки на вічу, Т-во заколядувало $32.00 на Різдвяні свята, які зараз вислано до Т-ва Прихильників Освіти у Відни.

Гідним є зазначити, що нюарське Т-во Укр. Молодіжи щойно два місяці тому як заснувалось. В Т-ві є згуртована найкраща молодіж з Нюарку і околиці, себто студенти, музиканти тай инші свідомі й ідейні одиниці, без ріжниці політичних і релігійних переконань. Ціллю Т-ва є плеканнє українського слова, пісні, музики і штуки; несення матеріяльної допомоги укр. студентству в Европі, і піднесення культурного і морального рівення нашої молодіжи. Т-во має знамениту смичкову орхестру під управою молодого скрипака п. Р. Кузьми і новозорґанізований балет українських народних танців під управою д. М. Шустакевича. Хоро аматорський кружок орґанізується.

Справозданне про квестіонарі.

За сей місяць слідуючі опікуни післали свою рату студентам у Відні:

Читальня ім. Івана Франка з Синбек, Н. Дж., зложила для студ. Івана Хиляка другу рату в сумі $15.00.

Іван Возняк, Нюарк, Н. Дж., для студ. Івана Кантеміра $2.00;

Микола Яцентий, Нюарк, Н. Дж., другу рату для студ. Івана Ришавського $2.50.

Нові опікуни:

д. Андрій Дідилівський, Нюарк, Н. Дж., буде помагати студ. Наталці Трильовській.

д. М. Петрашек, Нюарк, Н. Дж., взяв студ. Петра Самарика.

д. Осип Білоґан, Ню Йорк, Н. Й., обіцявся вистаратися запомогу для студ. Стефана Майковського.

Крім того много опікунів посилає свої запомоги через Т-во Прихильників Освіти у Відні, або прямо до студента. На жаль, мусимо зазначити, що много з опікунів не сповняють приречений обовязок зглядом студентів, яких взяли в опіку. Тим сумнійше, що вони належать до видніщих й інтеліґентних Українців. Ми одержали листа від Т-ва Прих. Освіти з підписом др. Дністрянського, в котрім Т-во жалується на тих добродіїв, котрих імена вичислює. В тім самім листі згадують, що студенти страшно бідують — на викладах млиють. Ті студенти, котрих амер. добродії взяли в опіку розчаровані. Т-во Прих. Освіти фондів вже не має так, що много з тих які побирали місячну підмогу, мусять покидати школу.

Наше Т-во отсей дорогою бажає звернутися до тих добродіїв, що не сповняють свого обовязку, щоби відновили свою допомогу.

Мих. Петрівський і
Анна Захарків,
секр. Т-ва і віча.

КОЛЯДА З DETROIT, MICH.

Тов. Запорожська Січ, від. 75 У. Н. Союза в Detroit, Mich. колядувало на добродійні цілі. Коляду зложили: О. Слупецький і А. Маланяк по $1.50; С. Михалюк, А. Ґерич, Т. Ґураль, С. Франків, В. Ґураль, Д. Лабяк, Д. Копійкин, І. Борищак, А. Чмир, В. Чмир, І. Ґерич, В. Ґерич, Т. Цап, Івація Валієк, В. Снігур, С. Ревак, Н. Дворчин, П. Даньчишин, Т. Гапа, Аг. Комаринський, І. Комаринський, Д. Музичук, О. Здankевич, В. Чолій, Й. Крохмальний, З. Крохмальна, І. Ворко, С. Савран, Й. Шиптак, О. Кулиша, П. Рибіцький, М. Керничний, С. Дідула і М. Німа по $1.00; Г. Маланяк і І. Ягнич по 50 цнт., з каси доложено $2.00.

Коляда діточа на Рідну Школу. Коляду зложили: С. Сорока $1.45; І. Комаринський, І. Бабій і М. Злотарович по $1.00; П. Хомяк 65 цнт.; В. Максимів, О. Череветко, А. Комаринський, Г. Маланяк, Т. Гапа, В. Павлік, О. Зданькевич, І. Горбаль, О. Ступецький, М. Левчук, Н. Мельник, А. Заяць, А. Маланяк і М. Петруня по 50 цнт.; І. Ґерич 60 цнт.; А. Доровський 38 ц.; Г. Вітик 30 цнт.; С. Михайлюк, Стеф. Франків, Я. Куцінська і П. Павло по 25 цнт. — Разом прислано $45.00 які розділено як слідує: на Рідну Школу $15.00; на Студентів до Відня $20.00; на Січових Стрільців $5.00; на Інвалідів $5.00.

ДЕЩО ПРО ҐІПС.

Дуже розповсюдненим на Україні мінералом є ґіпс. Над Дністром стрічаємо обильні, часом на кількнайцять m грубі поклади ґіпсу табличковатого, зернистого і одностайного виду. В щілинах тих покладів находяться волокнисті і лусочковаті форми, а крім того дуже гарні скіснорoбмні кристали будьто вільні (поодинокі—часом на кілька центиметрів довгі), будьто вfroслі в цілі громадки або лиш по два (близнюки).

Кристали ґіпсу даються знаменито лупати, так що їх можна легко поділити на дрібні блискучі і гнучкі таблички. Твердоту має таку як камінна сіль, питомий тяґар 2.3.

Чисті відміни є безбарвні і прозорії на поверхнях блискучі. Просвітлястий, але білий ґіпс дрібнозернистої або збитої будови називаємо алябастром. Крім того є ще відміни жовтаві, сіраві і червонаві. Риса все біла.

Хемічню, Ґіпс є ваповим сірканом, злученим з кристальною водою. Що тут є дійсно злука одного молекула сіркану з двома молекулами води, можна легко переконатися через двократне зважене ґіпсу, а то раз перед, другий раз по єго випраженю. По втраті води розсипаєся кристал на білий порошок, який називаємо паленим ґіпсом.

Палений ґіпс змішаний з водою розгріваєся і побільшує трохи свій обем. Коли таку мішанину впровадимо до неґативної форми моделю, вона завдяки побільшуваню свого обему виповнює незвичайно докладно всі дрібні заглубленя. По застигненю і ствердненю цілої маси репродукуся легко гарний вилив через просте здіймленне форми.

В артистичнім і декораційнім (декорація — окраса) промислі має ґіпс дуже широке примінenne. В безчисленних і дешевих репродукціях є нині повідливані всі красші різьби. Фасада кождого, хоч скромного але раціонально збудованого дому, є прикрашена ґіпсовими моделями. Алябастер є дуже пригідним матеріялом на різьби, статуї, вази, флякони і инші окрашуючі посудини.

Крім того уживають ґіпсу до виробу штучного мармуру, до навоження худої на вапно землі і в лічництві (ґіпсові бандажі при звихненнях).

Вода розпускає в собі в невеличкій скількости ґіпс, тому находимо його майже в кождій жерельній воді.

В природі є ґіпс дуже розповсюднений, бо легко кристалізує з води. З тої причини є він сталим товаришем камінної соли, з якою разом осаджуеся. В Калуши, Бохні, Величці находяться великі поклади ґіпсу. Найбільше однак нагромадився він на Поділю, Покутю і по обох берегах Дністра. Впрочім є він розповсюднений на Шлеску, в Чехії, Баварії і Тиролю. Найкрасші кристали походять з Джірдженті (на Сицилії), Монмартр (під Парижем), Бекс (в Швайцарії).

ВИЙШЛА З ДРУКУ
„ВЕРХОВИНА"
сольова пісня з акомпаніяментом фортепяна.
Уложив і видав МИХ. ЗАЗУЛЯК.
ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.
Замовлення слати на адресу:
"SVOBODA",
83 Grand Street. Jersey City, N. J.

ЗАХОВУЙТЕ НАЛІПКИ З
MAGNOLIA і STAR MILK

ЗАДЛЯ ЦІННИХ ДАРУНКІВ
ДЕРЖІТЬ КІЛЬКА БЛЯШАНОК У СВОЇЙ СПІЖАРНІ
НАПИШІТЬ НА ОДНУ З ПОДАНИХ НА НАЛІПЦІ АДРЕС ПО ІЛЮСТРОВАНУ ЛІСТУ ПРЕМІЙ.
„Заховувати наліпки виплачується"

КУПУЙТЕ НОВУ КНИЖКУ
„ПРИ БИТІЙ ДОРОЗІ"

Її зміст такий: Поворот до рідного села; Дома і на цвинтари; У коваля Мартина; Тихий сільський рай; Керниця біля хреста; Неділя на селі; За потоком; Юрко; Грім з ясного неба; Матвій; На перший огень; Перші воєнні вісти; Мадяри в селі; Смерть і похорон Федихи; Селянське серце; Утікачі; Везуть ранених; Битва; Сліди цісарської забави; Кубанці в селі; Салдати; Обрусителі при роботі; Шпигуни; Жиди; Гіркі думки; Матвієвий метод; Святий Вечір; Покутуюча душа; Сказка за силача; Лиха вістка; Весна; У шпиталі; Весілля; Відворот російської армії; Вертають „свої"; Під судом; Розбиті душі; В табор; Відгук російської революції; При битій дорозі.

ЦІНА 85 ЦЕНТІВ.

Хто замовить більше книжок, даємо відповідний опуст. Гроші і замовлення шліть на адресу:
„SVOBODA",
83 Grand Street. Jersey City, N. J.

ГРОМАДСЬКЕ ЖИТТЯ ТВАРИН.

I.

Багато де-чому навчило тварин лихо, а поперед усього примусило їх запобігати помочи одно в одного, сполучатись у громади, щоб спільними силами боротися з усякими пригодами.

Громадське життя, як уже давно відомо, істнує і у тварин; тільки не у всіх воно однакове. Де-котрі з них живуть громадським життям постійно, инші збіраються в громади тільки на певний час: для нападу на здобич, для оборони од ворога або для далекої подорожі.

Коли наступає осінь, коли в наших краях стає холодно, і покорму для птаства от-от не вистарчить, то журавлі, лелеки, чаплі, дикі гуси, качки, перепели, жайворонки, солов'ї, трясихвостки, очернянки, граки, ластівки, щурі, жовни, зозулі й багато инщого птаства збіраються в зграї і летять у далеку, тяжку путь.

Перебіраються з одного місця на друге під тиском нужди, холоду та голоду, не тілки птаство, але й багато чотирьохногих тварин і навіть комахи.

В краях холодних тварини багато витерплюють лиха від холоду й голоду, і се примушує їх мандрувати. В теплих краях подорожувати тварин примушує засуха і брак води до пиття. Зебри, кваґи, струсі й инші тварини південно-африканських степів збіраються у великі гурти і перебіраються на инше місце тільки тому, що їх жене страшенна спека й спрага. Доки нема засухи, то всі вони живуть окремими невеличкими табунами. На чолі кожного табуна стоїть старий, досвідчений ватажок. Ватажки ріжних табунів постійно ворогують між собою і часто бються один з одним. Але коли трапиться якась небезпека для всіх, то запеклі вороги забувають про минулі бійки та сварки. Табуни сходяться докупи, ватажки заприязнюються, громада що-дня більшає й більшає. Тварини, досі чужі одно одному, живуть приязно, все роблять гуртом, слухаються своїх тямких ватажків і, не сварячись, кидають рідні степи. Спочатку ввесь гурт іде не поспішаючись, але що-далі то швидче, а потім то вже нетерпляче мчиться наперед, здіймаючи цілі стовби куряви. Степом розлягається тупотнява багатьох ніг. Летять стрілою зебри і кваґи до инших пасовищ і свіжої води: попереду біжить, мов гінець, шакаль, сам не розуміючи, як попав у таке поважне товариство; а ззаду і по боках скачуть цибаті струсі, що примостилися до табуна, бо з ним безпечніш. Усіх жене лиха година і всіх обєднує одно бажання — швидше добігти до харчу й води.

Але і зграї птаства і гурти тварин-мандрівників — се тільки громади тимчасові, бо-ж вони збіраються на той час, коли треба подорожувати і розпадаються, як тільки досягнено буде мети.

II.

Цікавіші постійні громади між тваринами.

От, напр., граки — се вже цілком громадська птиця. Весною гамірливі зграї їх, прилітаючи сливе першими в наші краї, негайно беруться до роботи: лагодять торішні гнізда і вють нові. І з сього часу, аж поки їм летіти у вирій, все в кожній зграї робиться гуртом. Прокинувшись уранці, грачина громада вся, як один, летить у ліс, у поле, на луки та на городи. Тут, поки де-які шукають собі на снідання чірваків, комах, овощ чи якусь иншу підходящу їжу, инші стають за вартових і пильно стежать за тим, що діється довкола. Як тільки хоч якась маленька небезпека — вже вартові криком подають про теє знак, і вся зграя в ту-ж мить здіймається в гору. А коли близько зявиться якийсь хижак, то граки по знаку вартових, здіймають гамір і всі разом накидаються на нього і завше з успіхом одбивають напад і примушують ворога тікати чим-дуж. У вечері сі птахи знов-же таки всі вкупі збіраються на ночівлю, але попереду посилають розвідчиків, щоб ті вибрали і оглянули для ночівлі цілком безпечне місце.

В грачиній громаді панує велика приязнь і згода. Граки добре знають усіх членів своєї громади і не витерплюють чужаків. Як тільки який-небудь нахаба з иншої громади спробує влізти не в свою кумпанію, то зараз його попобють і виженуть геть. Зате за своїх громадян вони обстоюють одностайно, доходячи иноді до геройства. Коли товариши вбито або поранено, то товариші його не поспішають ховатись. Навпаки, вони піднимаютьcя з жалібними криками в повітря, літають круг загиблого друга так, наче хотять підняти його й забрати з собою.

Як і у всякій добрій громаді, де заведено лад, у граків є свої власні звичаї й закони. Особливо цікаві в них випадки громадського суду над товаришами, які часом завинили.

Граки, напр., пильнують за тим, щоб один одного не кривдив. Коли граки будують гнізда, то з де-якими з них трапляється часом такий гріх: уморившись літати далеко за матеріялом для будування гнізда, який-небудь грак починає тягти шматки дерева з гнізд своїх сусідів. Але чесні граки не люблять такого грабунку. Викривши злочинців, вони обовязково карають їх, аби всім показати, що неможна так неправдиво користуватись чужою працею. Кара відбувається прилюдно, перед усіма громадянами: штук вісім або десять граків накидаються на гніздо винуватця і руйнують його дощенту; а коли навернеться в сей час і сам хазяїн гнізда, то й його не помилують: надають стусанів дзьобами, щоб у друге шанувався та не зазіхав на чуже добро.

Коли находить час летіти у вирій, граки збіраються в радне коло, радяться всією громадою, вибірають ватажків і за їх приводом летять нарешті в далеку подорож до теплих країв.

III.

Із чотирьохногих тварин, що живуть громадами, особливо цікаві бобри. Се найдотепніші будівничі в царстві тварин. Вони споруджають на лісових річках цілі городи-хутори, а працюють громадою під проводом старших, досвідчених розпорядчиків. Бобри належать до гризунів, так само, як миші, пацюки і зайці. Живуть вони в малолюдних місцях Сибіру і Америки. Тут вони туляться коло річок, вибіраючи такі місця, де на березі або коло нього є ліс. Ліс потрібен бобрам і для будування і для покорму. Їдять вони кору дерев, листя й молоді галузки.

Бобри живуть здебільшого у воді. Плавають і пірнають вони дуже гарно; зате на землі повертаються погано.

За будову своїх селитьб бобри беруться в теплі літні дні. В сей час до місця будови збірається великий гурт бобрів, у якому можна налічити не один десяток добрих робітників.

Перш за все бобри роблять загату або греблю; споруда сих гребель — се одна з найцікавіших і мудрих праць. Як тільки місце обрано, то кілька бобрів коло самого берега підгризають грубе дерево і пильнують, щоб воно упало просто у воду. Трохи вище, в лісі, чути, як вовтузяться инші робітники, котрі таким самим способом рубають молоді деревця і тягнуть по воді до того місця, де має бути гребля. Впоперек річки стромляться кілки і тички, добре загострені бобровими зубами, і переплітаються лозою. Тоді вже беруться до діла бобри мулярі і грабарі. Підвівшись на задні лапи і міцно притискуючи до груде свою ношу, несуть „мулярі" до греблі каміння. Одночасно „грабарі" згрібають в купи мягку землю й пісок, потім, приклавши до них долоні передніх лап і напіраючи всім тілом, посовують кучі наперед до місця будівлі. Каміння звалюють на загату і засипають землею, а порожні міcця між гілками затуляють дерниною і грязюкою. Як що де-небудь натиск води пробє щілину, то її негайно зашпаґльовують.

Нарешті греблю зроблено, втоптано, умнято й щільно уторовано. Вода в річці піднімається і заливає береги далі й далі. Тепер у дбайливих працьовників є великий і глибокий став. Можна начинати й будову хижок. Для сього бобри залюбки вибірають острівці, що зявлялись серед води. Найсамперед кладеться бокові стіни з деревляних брусів і пруття; далі робиться склеплінням стелю; підлогу вирівнюється і уторовується, а потім всю будівлю добре мажеться і зокола і всередині глиною або мулом. Збудовано кругленьку хатку, цілком гарну і для ночівлі, і для зімівлі, і для виховання діток: збудовано її міцно й дбайливо: нема в ній ні щілин, ні дірок, тому в негоду не протече і захистить од холодного вітру. Бобри часто вистеляють долівку в своїх хижках дрібними трісочками. Опріч того, з хижок робиться звичайно два ходи в підземні ґалерії, що спускаються вниз і одкриваються просто у воду, сливе на дно ставка. Тут бобри збірають запаси харчу, себ-то шматки віття, які вони стромляють в дно ставка.

Отже, як бачимо, бобри дотепні будівничі: проте есть чимало й птахів, що роблять се не згірш од них.

Ось, напр. гніздечко американського горобця громадянина. Се надзвичайно цікава пташина. Він чудесно розуміє, що життя в тіснім і дружнім товаристві, та ще під одною стріхою, куди приємніш і безпечніш, ніж життя в самотині. І от, аби захистити себе від чотирхоьногих хижаків і од змій, що крадуть у нього яєчка й пташенят, горобець сей надумав оселятися під одним дахом разом з иншими горобцями. Ось як один відомий мандрівець, Петерсон на прізвище, оповідає про такий горобиний городок і його населення: „Вісімсот або навіть і вся тисяча окремих гнізд притулилося під спільним дахом, що схочий на дім, критий околотом; дах покриває собою великий сук з його гілками і висить над гніздами, яких причеплено під ним так, що ніякі хижаки, ніякі змії туди не достануть. Сі горобці-громадяне нагадують своєю запопадливостю й дотепностю бджіл. Цілісенький день вони тільки те й роблять, що збірають траву, бо-ж з неї зроблено головну частину їхньої будівлі. Кількість гнізд вони збільшують що-року, так що дерево часом аж хилиться під тягарем такого повітряного города. Під дахом такої будівлі можна побачити багато входів, і що-разу такий ход веде на вулицю, по боках якої звито гнізда на вершок одно від одного".

Де-котрі комахи теж, як відомо, живуть великими, добре упорядкованими громадами, і також спільними силами будують дивовижні що до складу, правильности і витревалости будівлі. Хто не бачив се у бджіл, ос і мурашок! Отже є й ще цікаві будівлі у термітів, що живуть у Африці: се комахи однієї з тарганом, цвіркуном, коником породи.

Гніздо термітів скидається на горбок, заввишки в два й більше сажні: ширина його в основі приблизно такого самого розміру. З'окола гніздо вимазано товсто грязюкою, немов общикотурено, і зроблено так міцно, що людина, коли стане на нього, то не провалиться.

Колиб показати гніздо в перерізі, то ми побачилиб під дахом горище для повітря, а під ним кілька поверхів громадських винбарів та маґазинів: тут складають запаси харчу. Ввесь сей відділ гнізда тримається на тривких глиняних стовбах, і тут між стовбами вільно гуляє тільки повітря і не видко жадної живої душі. Самі хазяйни розмістилися по камерах нижнього, найбільшого поверху. Якже його збудовано? Посередині бачимо „царські покої". Се велика, просторна кімната із стелею склепінням. Тут живе „цариця" термітника, або просто — самиця (матка). Кругом її покою, з якого її не випускається в той час, коли вона несе яєчка, зроблено кімнатки для яєчок і дітий — черви. За дитячими коморками поставлено кімнати для термітів-робітників, а ще далі — казарми для вояків. З поверху на поверх і з однієї коморки вдругу зроблено коритарі, прямі й покручені. З одного до другого є ходи, а виходять вони в широкі підземні вулиці, що мають вихід часом досить далеко од гнізда; се й є вхідні та вихідні двері термітника.

Будівля, як бачите, чудесна! Тисячі робітників працювали коло неї, не шкодуючи ні сил своїх, ні часу і не покладаючи щелепів, не знаючи спочинку...

VI.

Всяка громада тварин — чи то ті, що вигодовуються материнім молоком, чи птахи, чи комахи, — живе по-братерському. І в багатьох випадках члени її роблять усе цілком згодно, одностайно.

З чотирьохногих, напр., табун коней у степах часто обороняється од вовків спільними силами. Побачивши своїх ворогів, коні стають колом; малосилі з них і лошата лишаються в середині кола, а найсильніші зокола завзято обороняються копитами від вовчої тічки, що напала на них.

Розповідають багато де-чого й про пташок, от хочби про конопельника, який за товариша часто зазнає немалого лиха. Коли одна з сих пташок попадає в сільце, то инші, намагаючись визволити її, сами попадаються.

Кождий знає такожж, як обороняють свої житла, не шкодуючи життя, всі громадяне-комахи, от як, напр. бджоли, оси, мурашки.

Сього досить, щоб зрозуміти, яка велика приязнь буває у громадян-тварин. Всі такі тварини живуть громадами не тільки через те, що се їм зручно, але й простотому, що їх тягне одно до одного.

Громада — се надежна сила. Складається громада часто через потребу, а тримається ладом, згодою й приязню.

Тепер ми знаємо, що і в тварин є громади.

Сі громади бувають тимчасові і потійні. Де-котрі тварини живуть громадою тимчасово, а инші — все життя.

Громада у Тварин будується на взаємній згоді й дружбі громадян. Дужі помагають кволим, старші піклуються про менших.

Чим розумніші тварини, тим краще розуміють вони користь од громадського життя, і тим міцніш у них громада.

Громада — се для тварин школа, в якій набіраються вони розуму, а також звикають шанувати, пінити й любити товаришів. Така звичка доходить до того, що иноді вони роблять усе наче по правилу: всі за одного, один за всіх.

КІЛЬКО ЗЛОЖИЛИ ПООДИНОКІ ГРОМАДИ НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ

(Одинайцятий виказ). Від 1. вересня 1922 р. до 30. січня 1923.

Громада	Тепер на Фонд	Попередно на Позичку
1. Detroit (Hamtramck), Mich. 1681.75		
Detroit, Mich. 1063.75	$2745.50	$5155
2. New York, N. Y.	1516.00	9566
3. Chicago, Ill.	1502.00	10525
4. Cleveland, Ohio	1483.00	3415
5. Philadelphia, Pa.	1266.16	6385
6. Woonsocket, R. I.	746.50	2920
7. Newark, N. J.	506.00	3330
8. Elizabeth, N. J.	465.15	1785
9. Yonkers, N. Y.	451.25	1020
10. Chester, Pa.	401.61	1387
11. Auburn, N. Y.	375.00	655
12. Passaic, N. J.	374.45	1317
13. Ambridge, Pa.	373.53	450
14. Brooklyn, N. Y.	367.00	2155
15. Jersey City, N. J.	362.50	4029
16. Minneapolis, Minn.	274.75	1130
17. Centralia, Pa.	274.00	710
18. Baltimore, Curtis Bay, Md.	259.10	1250
19. Carnegie, Pa.	256.60	1505
20. Pittsburgh, Pa.	240.63	1270
21. Trenton, N. J.	224.00	480
22. Allentown, Pa.	216.57	880
23. Northampton, Pa.	204.60	285
24. Perth Amboy, N. J.	202.00	1240
25. Buffalo, N. Y.	196.52	1451
26. N. S. Pittsburgh, Pa.	174.00	1000
27. Hazleton, Pa.	150.00	270
28. Wilmington, Del.	148.15	730
29. Frankford, Pa.	137.00	320
30. Rochester, N. Y.	127.50	1190
31. Syracuse, N. Y.	124.75	2085
32. Cohoes, N. Y.	118.40	405
33. Arnold, Pa.	118.00	260
34. Bridgeport, Conn.	110.30	275
35. Pittsfield, Mass.	100.95	420
36. Milwaukee, Wisc.	100.00	220
37. Scranton, Pa.	100.00	1551
38. Jamaica, N. Y.	81.00	355
39. Lancaster, N. Y.	80.25	245
40. Boston, Mass.	79.00	715
41. McKees Rocks, Pa.	76.00	715
41. McKees Rocks, Pa.	76.00	540
42. Woodlawn, Pa.	72.75	25
43. Bethlehem, Pa.	72.00	140
44. Manville, R. I.	79.00	867
45. Ramey, Pa.	65.65	175
46. Tams, W. Va.	62.15	200
47. Bridgeport, Pa.	62.00	340
48. McAdoo, Pa.	62.00	350
49. Rossford, O.	57.00	275
50. St. Joseph, Mo.	53.80	590
51. Erie, Pa.	53.00	95
52. Herkimer, N. Y.	50.00	130
53. Little Falls, N. Y.	50.00	620
54. Butler, Pa.	48.26	380
55. Glastonbury, Conn.	46.00	180
56. Shamokin, Pa.	45.00	1000
57. Spring Valley, N. Y.	44.00	135
58. Meriden, Conn.	43.00	...
59. Yorkville, O.	42.50	225
60. Houston, Texas	40.00	100
61. Kent, Pa.	40.00	...
62. Millville, N. J.	38.50	215
63. Gary, Ind.	36.75	90
64. Canonsburg, Pa.	35.00	102
65. Manchester, N. H.	30.75	425
66. Monessen, Pa.	30.67	400
67. N. Tonowanda, N. Y.	30.00	125
68. Powers, W. Va.	30.00	...
69. Braddock, Pa.	29.00	195
70. Zanesville, O.	28.00	40.80
71. Woodhaven, N. Y.	27.00	305
72. Rankin, Pa.	26.50	...
73. East St. Louis, Ill.	26.40	135
74. Granville, N. Y.	25.00	115
75. Olyphant, Pa.	25.00	450
76. Racine, Wisc.	25.00	205
77. Slickville, Pa.	25.00	30
78. Paterson, N. J.	23.50	195
79. Niagara Falls, N. Y.	23.00	45
80. Coatesville, Pa.	22.00	10
81. New Alexandria, Pa.	22.00	...
82. Camden, N. J.	21.36	70
83. Toronto, Ontario, Canada	20.00	5
84. Washington, D. C.	20.00	220
85. Youngstown, O.	20.00	1025
86. Altoona, Pa.	17.00	360
87. Stamford, Conn.	17.00	195
88. Olean, N. Y.	15.50	105
89. Seymour, Conn.	15.25	10
90. Gary, W. Va.	15.00	...
91. Raritan, N. J.	15.00	135
92. Shenandoah, Pa.	15.00	466
93. Whippany, N. J.	15.00	...
94. Toledo, Ohio	14.50	80
95. Astoria, N. Y.	14.00	135
96. Ford City, Pa.	14.00	280
97. Danbury, Conn.	13.19	140
98. Desloge, Mo.	12.25	275
99. Garfield, N. J.	10.50	10
100. Westbury, N. Y.	10.50	35
101. Bayonne, N. J.	10.00	1260
102. Burgettstown, Pa.	10.00	10
103. Lackawanna, N. Y.	10.00	...
104. Mahanoy Plane, Pa.	10.00	25
105. Marblehead, O.	10.00	25
106. Nanticoke, Pa.	10.00	215
107. Ogdensburg, N. Y.	10.00	10
108. Osage, Iowa	10.00	...
109. Palmer, Mass.	10.00	60
110. Plainfield, N. J.	10.00	70
111. Salisbury Center, N. Y.	10.00	...
112. St. Paul, Minn.	10.00	150
113. Vandergrift, Pa.	10.00	100
114. West Park, O.	10.00	100
115. West Pullman, Ill.	10.00	...
116. Wheeling, W. Va.	10.00	205
117. Whitestone, N. Y.	10.00	152
118. Wilton, N. D.	10.00	260
119. Worcester, Mass.	10.00	25
120. Rome, N. Y.	9.00	210
121. Middletown, N. Y.	8.00	45
122. Smoke Run, Pa.	8.00	50
123. Adams, Mass.	5.00	45
124. Addison, Conn.	5.00	320
125. Benwood, W. Va.	5.00	80
126. Brackenbridge, Pa.	5.00	...
127. Bremond, Texas	5.00	...
128. Broughton, Pa.	5.00	...
129. Caro, Mich.	5.00	5
130. Crabtree, Pa.	5.00	10
131. Crompton, R. I.	5.00	20
132. Decatur, Ill.	5.00	35
133. Ellsworth, Pa.	5.00	5
134. Freehold, N. J.	5.00	...
135. Gridley, Calif.	5.00	...
136. Holyoke, Mass.	5.00	215
137. Hornell, N. Y.	5.00	...
138. Koppel, Pa.	5.00	...
139. Lansing, Mich.	5.00	...
140. Leechburg, Pa.	5.00	10
141. Loomis, N. Y.	5.00	25
142. Lyon Falls, N. Y.	5.00	10
143. Majestic, Ky.	5.00	50
144. Marysville, Calif.	5.00	...
145. Minersville, Pa.	5.00	545
146. Mishawaka, Ind.	5.00	10
147. Peoria, Ill.	5.00	115
148. Plainsboro, N. J.	5.00	65
149. Plandome, N. Y.	5.00	...
150. Putnam, Conn.	5.00	25
151. Watervliet, N. Y.	5.00	165
152. Whipple Barracks, Ariz.	5.00	5
153. Wilkes-Barre, Pa.	5.00	795
154. Winding Gulf, W. Va.	5.00	65

Українські Громади! Народна честь вимагає від нас того, щоби ми довершили збірку на Фонд Негайної Допомоги. Цего можемо легко доконати, коли всі громади зложать на Фонд третину з того, що зложили на Національну Позичку.

Українці в Америці! Погляньте на спис зложивших Фонд Негайної Допомоги і коли Ваша громада не дала ще на Фонд третину того, що зложила на Позичку, доложіть всіх зусиль, щоби та третина була вже в найблизшім тижни зібрана, бо тільки в той спосіб можемо зібрати повних 30.000 долярів. Гроші пересилайте: на

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA
411 Southern Building, Washington, D. C.

КОЛЯДА З WHEELING, W. VA.

З нагоди Рождества Христового було оголошено у „Свободі" ходити з колядою на Рідну Школу в Галичині. Вілінська громада не забула о тім кличу а повинувалась закликови наших проводирів. Священик проголосив в церкві, що будуть ходити шкільні діти з колядою на Рідну Школу і щоб не жалували своїх жертв на цю ціль. Діло зістало довершене і зібрано $28.

Спис жертводавців: Др. Гайдош $2.00; А. Медун, Т. Кузан, В. Козак, О. Гайдук, М. Пущило, П. Канюк, Д. Чмир, І. Кабала, П. Чайковський, Д. Канюк, о. М. Навищук, Ю. Вікера, А. Когут, Н. Подола, В. Чайковський, Т. Проць і П. Вітенко по $1.00; І. Кундира 75 цнт.; М. Зень, І. Пянько, П. Гочко, П. Баран, М. Пастерняк, С. Грушкевич, Ю. Севний, А. Леньчак, О. Куляба, А. Папа, І. Гарасюк, В. Когут, І. Рафа, О. Гадак і І. Никорчик по 50 цнт.; Т. Куцло, Л.Х. Пулюга і І. Шалева по 25 цнт. Колядували: Тетяна Совак, Катерина Совяк, Марія Шалева, Марія Чмира, Марія Кундира. Всім жертводавцям і колядникам сердечна подяка. Коляду переслано до „Свободи".

Учасник коляди.

ОГНИЩЕ.

О. Афансьєв.

Квітки пахнуть ясним ранком,
Соловейко свище;
Край дороги догорає
Забуте огнище
Курить димок; головешка
То там, то сям тліє,
І полум'я, бува, блисне,
Як вітер повіє...
Квітки пахнуть, сходить вечір,
Соловейко свище;
На дорозі догоріло
Забуте огнище.
Тільки й бачиш, як повіє
Вітрець маленький, —
Летить уподовж дороги
Попілець сіренький.
Прохололо... Ні искорки!
Лежить попелище.
Чи згадає-ж хоч хто-небудь
Забуте огнище?...
Нащо-ж його та згадувать
Тому, хто покинув:
Було треба — горінь огонь,
Не треба — він згинув...
А з попілом яка рада!
Хай собі сіріє,
Поки його буйний вітер
По полю розвіє.
А хто його спалив дарма,
Десь по світу рище,
І ще спалить і забуде
Не одно огнище...

ЗВІДКИ ВЗЯЛИСЯ АМЕРИКАНСЬКІ ІНДІЯНЕ

Коли і звідкіля взялися люде в Америці і яким способом вона залюднилась своїми першими мешканцями, червоношкірими Індіянами, про се ще й доси в науці є різні думки. По що з усіх теорій про походженнє і початки американських Індіян найпевніщою здається теорія Дж. П. Гарінґтона, відомого етнолоґа Смитсонського Інститута. По його думці предками американських Індіян є монґольські племена на Сибірі. Ще сегодня живуть на Сибірі народи людий, які своїми фізичними прикметами, будовою тіла, помірами черепа, волоссєм, очима, взагалі з антропологічного погляду нічим не відрізняються від Індіян.

З Сибіру предки Індіян перебралися на Аляску яких 20,000 літ тому. „Відкрити Америку" їм не було трудно, так як з сибірського побережа на північнім сході навіть простим оком можна бачити гори на Аласці. Морський пролив, який відділює Сибір від Аляски, в своїм найвусшім місци широкий не більш як пятьдесять миль, в зимі деколи замерзає, так що не трудно перебратись через його будьто по леду будьто на човнах. З Аляски Індіяне згодом посунулись здовж західного побережа, а далі розбрились по цілій Південній і Північній Америці. На заході було їх все більше як на сході Злучених Держав і Канади, і на заході, з окрема в Мексико, Центральній Америці і Перу, найвище розвинулась індіянська культура.

Одностайність фізичного типу, однаковість звичаїв і спільна мітологія в усіх індіянських племен доказують, по думці Гарінґтона, що всі Індіяне належать до одної раси і що їхні предки прийшли з Сибіру менш більш одночасно, в наслідок одного впливу сибірської еміґрації. Після того, як вони розселилися широко по Америці, витворилися й різні індіянські мови. І саме порівнуючі студії тих мов привели Гарінґтона до заключення, що Індіяне зайшли в Америку вже яких 20,000 літ тому. Приблизно стільки часу треба було для розріжненя їхньої колись спільної мови.

Гарінґтон відкидає доволі поширену теорію, що Америку залюднили мешканці тихоокеанських островів (Полінезії), які дістались на побереже Південної Америки. Коли-б і так було, то вони застали вже тут Індіян і зрештою прибули в такому малому числі, що не могли мати впливу на американський фізичний тип і мову. А вже зовсім безосновною він вважає теорію, по якій американські Індіяне є Европейці, які забрали сюди ще колись дуже давно і тут почервоніли і зіндіянились. Що се неможливе, доказує факт, що Ісляндія, через яку таке европейське населеннє мусіло-б переходити, була незамешкана ще в той час, коли її відкрили Скандинавці. Вони не застали там ні сліду людського життя.

З новою теорією походження американських Індіян виступив недавно професор антропології в Гарвардськім унівеситеті Роланд Б. Діксон. Опираючись на археологічні находки і географічне розселеннє Індіян він розрізняє серед них чотири різні расові типи, які зявились тут в наслідок чотирох ріжних іміґрацій з Европи і з Азії. Ескімосів і індіянські племена на самім найдальшім півдни Південної Америки він називає кавказьким типом, близьким до первісного населення Північної Европи. Друга іміґраційна хвиля, принесла в Америку темношкіру породу людий з островів Тихого Океану і з південної Азії; від них походять Індіяне на північнім сході Злучених Держав (Ірокезі). Третя іміґрація обіймала примандрувавших в Америку уроженців південно-східної Азії, які поселились в Північній Америці на захід від Скельних Гір і в Полудневій Америці в долинах Амазони і Оріноко. Врешті найпізнійше прийшов сюди народ близький до так званої алпейської породи людей (як в середній і східній Европі та західній Азії). До того типу належить велика більшість — чотири пятих — всіх американських Індіян: їхні племена в Аласці і Канаді, на рівнинах Північної Америки, в Мексико і Центральній Америці і в цілій західній части Південної Америки.

СВЯТКОВАННЄ ЮВИЛЕЮ 20-ЛІТНОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ ТВОРЧОСТИ О. ОЛЕСЯ У ВІДНИ

З почином віденського комітету для відсвяткування ювилею 20-літної літературної творчости О. Олеся відбулася у Відни дня 27. грудня минулого року літературно-вокальна вечірка в честь О. Олеся з приводу 15-их роковин виходу у світ першої книжки його творів п. з.: „З журбою радість обнялась". Сею вечіркою, заінавгуровано двайцятьлітний ювилей літературної діяльности О. Олеся, який припадає в 1923. році. На програму вечірки зложився цілий ряд точок, з яких першою було вступне слово секретаря ювилейного комітету п. А. Жука про початки літературної діяльности О. Олеся, про заснованнє комітету та провагу ювилейного свята. Почав писати О. Олесь — говорив промовець — майже з дитинства. Ал еяк поет Олесь дозрів і визначився в 1903-ім році, під впливом українського національного свята відкриття памятника Котляревського в Полтаві. Рік 1903 є також першим роком, з якого датуються друковані твори Олеся. За сих двайцять літ збогатив Олесь нашу літературу кількома томами незрівнаних поезій, став найбільш улюбленим нашим поетом, а плоди його поетичної творчости увійшли вже в постійний репуртуар духового життя нашого народу. Не можна тому допустити, говорив далі промовець, щоби двайцятьліття роковини літературної діяльности поета такої міри, як Олесь, пройшли для суспільности [illegible] рідного письменства й супроти поета. В сій цілі зійшли ся перед двома місяцями у Відні представники майже всіх істнуючих тут українських культурних і громадянських орґанізацій та постановили дати ініціятиву до загального відсвяткування ювилею Олеся, утворюючи осібний комітет для переведення сього рішення в життє. Комітет робить заходи, щоби святкуванне двайцятьлітного ювилею літературної діяльности О. Олеся відбулося протягом 1923. року, як на еміґрації так і в краю, — щоб се було загально-українське культурне свято.

По вступнім слові п. А. Жука, на початку й під кінець вечірки, мужеський хор під діріґентурою п. Охримовича відспівав кілька народих пісень, композицій М. Леонтовича, К. Стеценка і М. Лисенька. Відтак наступив реферат відомого українського літературного критика д-ра О. Грицая про літературну творчість О. Олеся, відчитаний п. Ів. Коссаком. Провідною думкою сього реферату се погляд що Олесь, як поет радости і краси, вніс цілком нові творчі чинники в нашу дотеперішню, здебільшого песимістичну лірику. Др. Грицай виказав далі, які високо артистичні цілости творить Олесь, уподоблюючи три великі джерела життевої радости: природу, любов і народню творчість, і висловив при тім думку, що момент радости у творчости Олеся — се могутнє звено злуки новітньої української пісні з первісними, найстаршими піснями України а епохи колядок і щедрівок.

По сім рефераті відпівала кілька пісень панна Д. Левицька (Олесь—Лисенко: „Нистри", [illegible]—Січинський: „Гей [illegible] павутиннє" і „Думу про [illegible]"). Молода співачка має [illegible] голос і виконала згадані річи духе добре, публика нагородила її рясними оплесками. Фортепяновий провід мав Н. Нижанківський. Далі відчитав гарну сильветку Олеся на тлі його тварчости Ю. Сірий, характеризуючи поета як велику стихійну силу, що вміщує в собі велике богацтво тоні і барв. Тими тонами й барвами дає Олесь у своїх поезіях безмежні по красі і змісту картини природи й життя. Порівнює Сірий Олеся з тими широкими степами України, які перші покликали його до поетичної творчости.

Заповіджена програмою деклямація пані Н. Дорошенко творів Олеся на жаль відпала. Шановна артистка не могла приїхати до Відня, бо Австрійці не дали віза на вїзд. Упрошенний в останній хвилі, відчитав кілька взірцевих поезій Олеся п. Ів. Німчук. Співами народніх пісень закінчилось се симпатичне свято при участи досить численної публики, яка з повним задоволеннем опускала салю.

По офіціяльній вечірці відбуся в однім з ресторанів осьмого округа комерс. Панувала тут дуже сердечна атмосфера. Хор дуже гарно співав ріжні пісні. Промовляли пп. Ів. Коссак і Ю. Сірий.

З комерсу вислано до Олеся привіт, з підписами всіх присутніх такого змісту:

„Дорогий наш Бояне! Зібрана за скромною трапезою українська громада у Відні, з нагоди ювилейної вечірки у Твою честь, пересилає Тобі найкращі поздоровлення та бажає многих літ життя і праці, народови рідному на добро, а Тобі на славу".

З инших місцевостий наспіли привіти для Олеса, надіслані до ювилейного комітету у Відні.

———o———

Phone: Market 24—62.

ДР. ВОЛОДИМИР КОВАЛЬ
УКРАЇНЕЦЬ ЛІКАР
ОТВОРИВ СВОЮ КАНЦЕЛЯРІЮ ПІД ЧИСЛОМ
963 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.
Години урядові: від 9. до 11. рано; від 6. до 8 вечер. В неділі і свята від 10. до 1. пополудни

ДРУКАРНЯ
УКР. НАР. СОЮЗА
„СВОБОДА"
приймає замовлення на друкованнє тікетів, розкидок, афіщів, членських книжочок, статутів, книжок, коверт і листових паперів для Братств, Товариств і Сестрицт, часописів і всіх инших річий, що входять в склад друкарських робіт.
РОБОТУ ВИКОНУЄМО ПО НАЙДЕШЕВШИХ ЦІНАХ І НА ЧАС.
Проситься всі відділи У. Н. Союза удаватися зі всякими замовленнями до своєї власної друкарні на адресу:
"SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Пашпорти, шифкарти, справи старокраєві найскорше, найтачніше полагоджує Канцелярія Нотаріальна.
T. J. HRYCEY CO.,
329 S. 4th St.
PHILADELPHIA, PA.

ФАРМИ!
НА ПРОДАЖ ФАРМИ
які можна набути тепер дуже дешево і урожайної землі. Фарми великі і малі до вибору. Голоситися до: 17--
DM. HNATYSHYN,
Box 144, Pittsfield, Pa.

УКРАЇНСЬКА КОЛЬОНІЯ
В ГАРНІЙ ОКОЛИЦИ БЛИЗЬКО НЮ ЙОРКУ
нові доми готові до замешкання на легкі сплати.

3 РУМИ $850
готівкою $200, $15 місячно
4 РУМИ $1025
готівкою $325 і $20 місячно
5 РУМІВ $1200
готівкою $450 і $25 місячно
(Доми разом з льотами). Вода, газ, електрика, горяча вода, ванна, школа, церкви і штори на місці.
ГРИГОРАК,
Room 74
180 BROADWAY, NEW YORK, N.Y.

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКА ФАБРИКА
СКРИПОК
F. GIBASH, 127 E. 7th St., N. Y.
Пишіть по безплатний катальоґ

ROYAL MAIL
„Подорож вигоди"
ДО ЕВРОПИ
Одно клясові кораблі з кабінами. Славний „О" корабель "Orbita" і "Orduna" перероблені на одно клясові і третої кляси кабіни кораблі дають надзвичайну вигоду до Гамбурга. Найнизша ціна ІІ. кляси $130 і висше Ціна ІІІ. кляси $103.50
Два гарні нові кораблі "Orca" і "Ohio" маючі 1, 2 і 3-ту клясу пічнуть віїзджати до Европи на весні.
THE ROYAL MAIL STEAM PACKET CO.
Sanderson & Son, Inc., Agents
26 Broadway, N. Y. або місцеві агенти

HIPPODROME
43rd STREET and 6th AVENUE
ЛІПШІ ЧАСИ найбільша вистава в світі
Богато українських артистів
Два рази денно: 2.15 і 8.15
Ціни: 50 цнт. до $1.50

ВЕСЕЛА БАНДУРА
Повний збірник веселих і жартівливих пісень і приспівів до музичних інструментів і танців.
ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.
Замовлення посилати до:
"SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Пошукую свого краяна ПАВЛА ГУЛЬГУНА з села Деревня, пов. Жовква, Гал., перебував в Брукліни. Хтоби о нім знав або він сам, прошу зголоситися на понизшу адресу. Справа важна. Dmytro Borocha, 667 Preble Ave., Woodrun, Pittsburgh, Pa. 30-1

КОНКУРС.
Українсько-католицька парохія св. Ап. Петра і Павла в Wilkes-Barre, Pa., потребує сейчас дякоучителя. Зголошення приймаєсь до 15-го лютого. Вимоги: чистий незірваний голос, вповнім слові дірігент, педагог учитель, а передовсім віруючий католик. Місячна платня після здібностей теперь сто місячно і звичайні доходи. Зголошення проситься слати до John Melnyk, 67 St. Mary St., Plains, Pa. 82-3

НА ПРОДАЖ гросерня і бучерня між Славянами і Американцями в дільници Лафает в Джерзи Сіти. Бизнес вироблений. Можна купити сей бизнес разом з будинком або без будинку. Голоситись до: S. S., c/o "Svoboda", 83 Grand St., Jersey City, N. J. 26-

ПРОДАМ ФАБРИКУ
содової води з машинами і два троки до розвоження соди. Бизнес вироблений і в місті межи людьми. Продаю бо не маю здоровля коло того робити. Голоситися на адресу: 28-
FABRYKA, c/o "Svoboda",
83 Grand St., Jersey City, N. J.

НА ПРОДАЖ гросерня і бучерня межи Славянами. Бизнес вироблений. Купуючих прошу зголоситися під
137 Morris St., Jersey City, N. J. 26-

ГРЕКО-КАТ. ЦЕРКОВ в Berwick Pa. пошукує дякоучителя з добрим голосом та щоб вмів провадити хор, школу і представлення. Платня після умови. Голоситися до: Ilko Wozniak, Sta. Box 2128, West Berwick, Pa. 30-

ЧИ ВИ МАЄТЕ ПРИЩІ ПО ЛИЦИ, ЧОЛІ, БОРОДІ І КАРКУ?
Ви напевно ходили до ріжних докторів, пробували ріжні мила і кріми, котрі як звичайно нічого не помагають і не помогли Вам. Если так, спробуйте флящку РОЗЕЛІЇ на наше ризико. Ми гварантуємо, що РОЗЕЛІЯ усуне всі ляки прищі з Вашого лиця або звернемо гроші назад. Ціна флящки лишень 4 доляри. Пишіть по українськи. Гроші посилайте в реджістрованім листі або моні ордер на адресу:
ROSELIA CHEMICAL CO.
Patterson Station
Box 214, Baltimore, Md.

НАДІЯ!
При Евню Ей проти парку
З чобітьми я стор заклав
І в него я много праці,
Досвіду та грошей вклав.
Кому треба черевиків
Нехай йде до ФЕДУНА,
Бо він з людий не дре лика
А солідно заробля.
Стор його є у бейсменті,
За се користь є така
Зискавши на малім ренті
Продасть таньше чим ціна.
СКЛАД ОБУВЯ ФЕДУНА.
113 Avenue A, New York City

МАРІЯ ТАМКУС
АКУШЕРКА
З школи Белвю Госпитал
Говорить по нашому.
30 Stagg St., Brooklyn, N. Y.
Tel. Stagg 6734.

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР
DR. S. M. KAUFMAN
специяліст хронічних і инших внутрішних недуг, акушер.
Години офісові від 1. до 8.30 веч
111 E. 7th Street, New York
НОВИЙ ОФІС В ASTORIA, L. I.
Год. офісові від 9.30 до 12. в пол.
488—6th Ave., Astoria, L. I.
Telephone: Astoria 2572

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
специяліст зі старого краю. Лічить недуги мущин і женщин, як внутрішні так і зовнішні. Переводить всякі операції. Дає недужим безплатну пораду.
DR. B. HOHENBERG
304—2nd AVENUE,
межи 17-ою а 18-ою улицею
NEW YORK, N. Y.
Години офісові щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.
Телефон 4438 Lexington

СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ НЕДУГ
МУЩИН І ЖЕНЩИН
як легких, жолудка, нирок, печінки, кишок і шкірних недуг, висиленнє нервів, ревматизм, острі нервові і хрищеві недуги. Порада даром.
Dr. ZINS
110 E. 16 St., NEW YORK
Межи 4th Ave. a Irving Place.
Години від 9. рано до 8. вечер.
В неділі від 9. рано до 4. попол.

ВАСИЛЬ І МАРІЯ МУЗИКА
Українські Погребники

Без ріжниці в котрій стороні Шікаго або околиці мешкаєте, телефонуйте до МУЗИКИ і заощадите гроші.
2231 W. CHICAGO AVE.
Тел. Seeley 4252 і Wabash 6551